

ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ СПРАВ ПРО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПОДАТКОВОГО ОРГАНУ В ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА**PROCEDURAL ASPECTS OF RESOLVING CASES OF APPEALING TAX AUTHORITY DECISIONS IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS**

Цепенда Д.П., помічник адвоката

В науковій статті авторка провела наукове дослідження процесуальних аспектів вирішення справ про оскарження рішень податкового органу в порядку адміністративного судочинства. У науковій статті вказано, що предмет судового оскарження платниками податків рішень податкових органів є ширшим за адміністративне оскарження, оскільки включає в себе можливість оскарження не тільки рішень, але й дій чи бездіяльності податкового органу. Однак, виключно результат реалізації повноваження податкового органу (саме – рішення контролюючого органу), а не процес реалізації його повноважень може бути об'єктом судового оскарження. У податковому законодавстві не визначено чітко поняття «рішення контролюючого органу» в контексті можливості його оскарження в судовому порядку. Авторка не погоджується із висловленою у правовій доктрині класифікацією рішень податкового органу, що можуть бути оскаржені, а також тих, що не підлягають оскарженню і виділяє власний перелік відповідних рішень. Авторка вказує, що судова практика з питання визначення строків звернення до адміністративного суду платника податків із позовом про оскарження рішення податкового органу є неоднозначною і передбачала як застосування загальних строків звернення до адміністративного суду, визначених у Кодексі адміністративного судочинства України, якщо рішення не пов'язані із донарахуванням податкових зобов'язань, або застосування спеціальних строків, визначених у податковому законодавстві. На думку авторки, положення ст. 122 Кодексу адміністративного судочинства України слід розуміти іншим чином – що у податкових спорах повинен бути застосований не загальний (шестимісячний чи тримісячний) строк звернення до адміністративного суду із позовом, а спеціальні строки, визначені у податковому законодавстві. У науковій статті зазначено, що в Кодексі адміністративного судочинства України не визначено процесуальних особливостей вирішення справ за позовом платника податків про оскарження рішення податкового органу. Переважно спори про оскарження рішення податкового органу розглядаються окружними адміністративними судами за місцезнаходженням платника податків або податкового органу у спрощеному позовному провадженні, а у разі відсутності клопотання сторін про розгляд справи у судовому засіданні чи за наявності такого клопотання, але за неяви учасників справи – у письмовому провадженні (у разі, якщо рішення стосується виплати пенсійних чи соціальних платежів – розгляд справи у письмовому провадженні є обов'язковим).

Ключові слова: податковий орган; рішення податкового органу; платник податків; оскарження рішень, дій, бездіяльності; адміністративний суд; звернення до суду з позовом про оскарження рішень податкових органів; адміністративне оскарження рішення контролюючого органу.

In the scientific article, the author conducted a scientific study of the procedural aspects of resolving cases of appealing tax authority decisions in administrative proceedings. The scientific article indicates that the subject of judicial appeal by taxpayers of tax authority decisions is broader than administrative appeal, since it includes the possibility of appealing not only decisions, but also actions or inaction of the tax authority. However, only the result of the exercise of the authority of the tax authority (namely, the decision of the supervisory authority), and not the process of exercising its powers, can be the object of judicial appeal. Tax legislation does not clearly define the concept of "decision of the supervisory authority" in the context of the possibility of its appeal in court. The author does not agree with the classification of tax authority decisions that can be appealed and those that are not subject to appeal expressed in the legal doctrine and identifies her own list of relevant decisions. The author points out that the case law on the issue of determining the terms of appeal to the administrative court by a taxpayer with a claim to appeal a decision of a tax authority is ambiguous and provided for either the application of the general terms of appeal to the administrative court, specified in the Code of Administrative Procedure of Ukraine, if the decisions are not related to the additional assessment of tax liabilities, or the application of special terms specified in the tax legislation. In the author's opinion, the provisions of Art. 122 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine should be understood differently – that in tax disputes, not the general (six-month or three-month) term for appeal to the administrative court with a claim should be applied, but the special terms specified in the tax legislation. The scientific article states that the Code of Administrative Procedure of Ukraine does not define the procedural features of resolving cases based on a taxpayer's claim to appeal a decision of a tax authority. Disputes about appealing a tax authority's decision are mainly considered by district administrative courts at the location of the taxpayer or tax authority in simplified claim proceedings, and in the absence of a request from the parties to consider the case in court or in the presence of such a request, but in the absence of the participants in the case – in written proceedings (if the decision concerns the payment of pension or social payments – consideration of the case in written proceedings is mandatory).

Key words: tax authority; decision of the tax authority; taxpayer; appeal of decisions, actions, inaction; administrative court; appeal to the court with a claim to appeal decisions of tax authorities; administrative appeal of the decision of the supervisory authority.

Постановка проблеми. Кожен має право звертатися до суду для оскарження рішень, дій або бездіяльності державних органів, місцевого самоврядування, а також посадових і службових осіб у разі, якщо рішення, дії чи бездіяльність цих органів порушують права та законні інтереси фізичної чи юридичної особи [1]. Це конституційне право передбачене ст. 55 Конституції України і є одним із фундаментальних елементів демократичної правової держави, який гарантує захист прав і свобод людини та громадянина. Одним із проявів реалізації права на оскарження рішень, дій, бездіяльності органів публічної адміністрації є оскарження платником податків рішень податкових органів (у термінології Податкового кодексу України – контролюючих органів). В умовах частих змін у податковому законодавстві, наявності у ньому суттєвих протиріч та прогалин, інституту адміністративного оскарження рішень податкового органу та оскарження відповідних рішень у порядку

адміністративного судочинства відіграє важливу роль у забезпеченні законності, захисту та поновлення прав платників податків як суб'єктів податкових правовідносин, що порушені оскаржуваними рішеннями органів податкової служби. Важливим у цьому сенсі є вивчення процесуальних аспектів вирішення справ про оскарження рішень податкових органів у порядку адміністративного судочинства. Це з одного боку дозволяє забезпечити застосування податкового законодавства адміністративним судом при вирішенні податкового спору платника податків з податковим органом, що гарантуватиме їх справедливий розгляд та вирішення. Крім того, актуальність дослідження тематики процесуальних аспектів вирішення справ про оскарження рішень податкових органів в порядку адміністративного судочинства обумовлена зростанням кількості спорів між платниками податків та державними органами, що потребує вдосконалення правових механізмів їх вирішення.

Стан опрацювання проблематики. Проблема скасування рішень, дій, бездіяльності податкових органів стала предметом наукового дослідження таких вчених як К. П. Бабенко, В. М. Бевзенко, О. М. Бондаренко, Л. О. Винниченко, І. С. Войтенко, В. І. Жабський, Н. М. Ковінько, Д. Б. Крилов, Н. Ф. Лата, А. В. Логвин, Д. В. Лученко, Н. А. Маринів, О. В. Погорелова, К. В. Смолов, Д. М. Цвіра. Окремо слід відзначити наукові дослідження щодо прикладних аспектів вирішення податкових спорів, в тому числі щодо скасування рішень податкових органів, підготовлені суддями адміністративних та інших судів, в тому числі такими практиками, як І. А. Малярчук, О. О. Мамалуй, О. М. Мінаєва, О. І. Степашко та іншими. Важливе значення для формування доктрини вивчення теоретичних та прикладних засад вирішення податкових органів мають дисертації О. М. Бондаренка на тему «Теорія і практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади» та Д. М. Цвіри на тему «Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних із вирішенням податкових спорів». В той же час, питання процесуальних аспектів вирішення справ про скасування рішень податкового органу в порядку адміністративного судочинства залишається недостатньо дослідженим.

Метою статті є дослідження процесуальних аспектів вирішення справ про скасування рішень податкового органу в порядку адміністративного судочинства.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правові основи здійснення платниками податків скасування рішень податкових органів закріплені у ст. 17 і 56 Податкового кодексу України (надалі по тексту – ПКУ) та врегульовують як право платника податків оскаржувати рішення, прийняті податковим (або іншим контролюючим у розумінні ПКУ) органом, а також їх дії або бездіяльність як до контролюючого органу вищого рівня (адміністративне або досудове оскарження), так і до суду (судове оскарження) в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України (надалі по тексту – КАСУ) з урахуванням особливостей, визначених ст. 56 ПКУ. Прямо у КАСУ податкові органи згадані як суб'єкти, що звертаються до адміністративного суду з позовною заявою щодо зупинення видаткових операцій платника податків, підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту його майна, стягнення коштів за податковим боргом, іншої вимоги, визначеної у ст. 283 КАСУ, а також щодо тимчасового обмеження права на виїзд за межі території України у разі невиконання податкових зобов'язань платником податків. В той же час, як відповідачі податкові органи КАСУ прямо не фігурують, однак їх рішення, дії чи бездіяльність, прийняті щодо платника податків підпадають під визначення предмету оскарження відповідно до ст. 5 КАСУ, а самі податкові органи – під визначення суб'єкта владних повноважень, вказане у ст. 4 цього ж Кодексу [2; 3].

Як зазначається у науковій літературі предмет судового оскарження рішень податкових органів стосується відносин щодо виконання податкового обов'язку зі сплати податку чи збору [4, с. 93], але ширший за адміністративне оскарження, оскільки включає в себе можливість оскарження не тільки рішень, але й дій чи бездіяльності податкового органу. Адміністративне оскарження рішень, дій чи бездіяльності податкових органів не є обов'язковою стадією вирішення податкового спору, однак завжди передувє судовому порядку вирішення спору, якщо платник податків його використовує. В той же час, податкове законодавство прямо закріплює неможливість адміністративного оскарження у разі звернення платника податків за вирішенням податкового спору до адміністративного суду [5, с. 155-156]. Відповідна позиція щодо визначення предмету судового оскарження платником податків рішення податкового органу висловлена і у правовій доктрині. Так, на думку Д. В. Лученка та Д. М. Цвіри предметом

оскарження є діяння (дія або бездіяльність, у тому числі прийняття податкового рішення), яке, на думку платника податків порушує її суб'єктивні права та інтереси [6, с. 242; 7, с. 47]. Однак, у судовій практиці склалася думка про те, що предметом оскарження у податкових спорах є саме рішення контролюючого органу як результат реалізації його повноважень; ті дії чи бездіяльність, вчинені в процесі реалізації податковим органом своїх повноважень, в тому числі процедурні порушення, в порядку адміністративного судочинства не оскаржуються (правова позиція, висловлена Верховним Судом у постанові від 4 жовтня 2023 року по справі № 480/12329/21 [8]). Зазначена правова позиція не виключає можливості оскарження у порядку адміністративного судочинства дій чи бездіяльності податкового органу, однак за умови заявлення зазначених вимог одночасно із вимогами про скасування чи визнання нечинним рішення податкового органу, відповідно до якого здійснювалися протиправні дії чи мала місце протиправна бездіяльність. Крім того, в порядку адміністративного судочинства можуть бути оскаржені не лише рішення податкового органу, що мають індивідуальний характер, а й нормативно-правові акти контролюючого органу [9, с. 213].

У разі прийняття податковим органом рішення, що на думку платника податків порушує його права та законні інтереси (в тому числі щодо нарахування, сплати, повернення чи стягнення податків та зборів, проведення податкового контролю чи застосування податкових стягнень), виникає податковий спір, тобто податковий конфлікт, що переведений у процесуально-правову площину, розв'язання якого вимагає застосування спеціального порядку і залучення суду як компетентного суб'єкта для вирішення такого спору [10, с. 241]. При цьому, на думку М. П. Кучерявенка, фактичною підставою виникнення податкового спору та подання до адміністративного суду позовної заяви є суб'єктивне уявлення платника податків щодо наявності, відсутності чи обсягу податкового зобов'язання, а також співвідношення цього уявлення з правовою позицією податкового органу щодо відповідного зобов'язання; відповідна позовна заява, подана платником податків є процесуальною підставою відкриття провадження у справі щодо оскарження рішення контролюючого органу [11, с. 406].

В податковому законодавстві не визначено чітко поняття «рішення контролюючого органу» в контексті можливості його оскарження в судовому порядку. У науковій літературі вже виділялися види рішень, що можуть бути оскаржені [12, с. 51], однак такі класифікації не повною мірою відповідають чинній редакції ПКУ. Якщо провести текстуальний аналіз ПКУ, то можна прийти до висновку, що оскаржені можуть бути будь-які рішення податкового органу, крім тих, які прямо визначені у ПКУ як такі, що не підлягають оскарженню. Зокрема, не підлягають оскарженню грошове зобов'язання, самостійно визначене платником податків (п. 56.11), повідомлення-рішення, яким визначена сума грошового зобов'язання, якщо воно повністю сплачене платником податків (п. 69.37), повідомлення-рішення про застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) у порядку, встановленому Законом України «Про санкції» (п. 200-14-1), рішення, прийняті за результатами податкового компромісу (п. 8 підрозділу 9-2) [2]. В той же час, рішення податкового органу, прийняті за результатами податкової перевірки можуть бути оскаржені навіть у разі, якщо платник податків прийняв рішення про допуск посадових осіб до такої перевірки. Як вказав Верховний Суд у постанові від 21 лютого 2020 року у справі № 826/17123/18, платник податків в цьому випадку зазначає на протиправності прийнятих рішень, вчинених дії чи бездіяльності контролюючого органу не з мотивів відсутності повноважень проводити перевірку, а у зв'язку із

порушенням законодавства щодо проведення такої перевірки [13].

У податковому законодавстві прямо зазначається на тому, що протягом вирішення податкового спору в суді, податкове зобов'язання є неузгодженим до дня набрання судовим рішенням законної сили; не є остаточно встановленим факт ухилення від сплати податків, за винятком випадків, коли відповідні факти встановлені не лише податковим органом у своєму рішенні, а в процесі застосування процедур відповідно до кримінально-процесуального законодавства України. Для скасування незаконного рішення податкового органу платникові податків необхідно дотриматися всіх вимог щодо оформлення та строків подання таких скарг [14, с. 168].

Зокрема, при поданні платником податків адміністративного позову про оскарження рішення контролюючого органу важливим є дотримання строків звернення до адміністративного суду, оскільки їх порушення позбавить платника податків можливості судового захисту – його позовна заява буде спочатку залишена без руху, а далі – буде постановлено ухвалу суду про повернення позовної заяви. В цьому контексті маємо протиріччя між положеннями КАСУ та ПКУ щодо визначення строків звернення до адміністративного суду із позовом про оскарження рішення податкового органу. Так, у ст. ст. 56.18 та 56.19 ПКУ визначено два строки для оскарження в суді рішення контролюючого органу – у разі, якщо платник податків не скористався правом адміністративного оскарження – 1095 (в окремих випадках – 2555) днів з моменту прийняття рішення; у разі подання скарги до контролюючого органу вищого рівня – протягом місяця з моменту завершення процедури адміністративного оскарження [2]. В той же час, у ст. 122 КАСУ визначено два строки звернення до суду з адміністративним позовом залежно від використання досудового порядку вирішення спору – шість та три місяці відповідно [3]. Положення «якщо не встановлене інше», вказане у ч. 1 ст. 122 КАСУ дозволяє визнати, що у податкових спорах повинен бути застосований не загальний (шестимісячний чи тримісячний) строк звернення до адміністративного суду із позовом, а спеціальні строки, визначені у податковому законодавстві. Це випливає із правової позиції Верховного Суду, викладеній у постанові від 26 листопада 2020 року у справі № 500/2486/19, в якій суд надав перевагу нормі, викладеній у ПКУ. В той же час, Верховний Суд висловив правову позицію про те, що положення п. 56.18 ст. 56 ПКУ є спеціальними щодо приписів ст. 122 КАСУ, а тому незалежно від використання платником податків права на адміністративне оскарження такий строк становить 1095 днів [15]. Втім, попередні правові позиції Верховного Суду, викладені у постановках від 11 жовтня 2019 року у справі № 640/20468/18 та від 26 листопада 2019 року у справі № 500/2486/19, передбачали поширення положень КАСУ щодо визначення строків звернення до адміністративного суду лише на випадки звернення до суду після досудового оскарження рішень, які не пов'язані із донарахуванням податкових зобов'язань, в інших випадках підлягали застосуванню положень ПКУ, якими встановлені строки звернення до суду щодо оскарження рішення податкового органу; у правовій позиції, викладеній у постанові від 25 лютого 2021 року у справі № 580/3469/19 зазначається на тримісячному строку, протягом якого особа може звернутися до суду після застосування процедури досудового оскарження вимоги фіскального органу про сплату єдиного внеску [13]. Як бачимо в період з 2019 до 2022 роки в судовій практиці склалася неоднозначна ситуація щодо застосування положень КАСУ та ПКУ, якими встановлені строки звернення до суду з адміністративним позовом платника податків щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності податкового органу – спочатку такі строки залежали від виду рішення, в подальшому було вирішено про

пріоритет правового регулювання за ПКУ, оскільки такі норми були визнані спеціальними порівняно із загальними строками звернення до адміністративного суду, визначеними в КАСУ. Далі ця правова позиція отримала винятки щодо випадків оскарження рішень податкового органу про сплату єдиного внеску.

У 2022 році правова позиція Верховного Суду щодо визначення строку для звернення до суду із позовом про оскарження рішення податкового органу знову зазнала змін, коли було вирішено визнати пріоритетною норму не ст. 68 ПКУ, а ст. 122 ПКУ, а отже зменшено строк звернення з 1095 днів до шести місяців у випадку, якщо платник податків не використовував процедуру досудового вирішення спору. При цьому, оскільки в такому випадку зміна правової позиції зумовила скорочення строку звернення платника податків до суду із позовом про оскарження рішення податкового органу, суд передбачив, що зміна судової практики в бік скорочення строків може розглядатися судами як поважна причина їх пропуску у правовідносинах, які виникли і набули характеру спірних до зміни практики (постанова Верховного Суду від 27 січня 2022 року у справі № 160/11673/20) [16].

У КАСУ не визначено процесуальних особливостей вирішення справ за позовом платника податків про оскарження рішення податкового органу. У ч. 4 ст. 12 КАСУ серед справ, що розглядаються виключно за правилами загального позовного провадження немає податкових спорів (крім випадків, якщо оскарження стосується випадків оскарження нормативно-правових актів контролюючих органів (яким є й центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику), а також індивідуальних рішень про стягнення грошових коштів у сумі, що перевищує: для юридичних осіб – п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; для фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців – вісімдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб). Тому переважно спори про оскарження рішення податкового органу розглядаються адміністративними судами у спрощеному позовному провадженні з урахуванням положень ст. 262 КАСУ, а у разі відсутності клопотання сторін про розгляд справи у судовому засіданні чи за наявності такого клопотання, але за неяви учасників справи – у письмовому провадженні. При цьому, слід зазначити, що якщо рішення податкового органу стосується обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, то розгляд справи у письмовому провадженні є обов'язковим [17]. При цьому, відповідно до правил підсудності за вибором позивача, відповідні справи будуть розглядатися окружним адміністративним судом за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем проживання (перебування, знаходження) платника податків або за місцезнаходженням податкового органу, протягом шістдесяти днів із дня відкриття провадження у справі (а у разі, якщо рішення стосується виплати пенсійних чи соціальних платежів – тридцяти днів).

Висновки. На підставі вище викладеного наукового дослідження, можемо визначити, що предмет судового оскарження платниками податків рішень податкових органів є ширшим за адміністративне оскарження, оскільки включає в себе можливість оскарження не тільки рішень, але й дій чи бездіяльності податкового органу. Однак, виключно результат реалізації повноваження податкового органу (саме – рішення контролюючого органу), а не процес реалізації його повноважень може бути об'єктом судового оскарження. У податковому законодавстві не визначено чітко поняття «рішення контролюючого органу» в контексті можливості його оскарження в судовому порядку. Не можемо погодитися із висловленою у правовій доктрині класифікацією рішень податкового органу, що можуть бути оскаржені, а також тих, що не підлягають оскарженню. На нашу думку, оскарженню підлягають

ють будь-які рішення податкового органу, крім рішень, яким визначена сума грошового зобов'язання, якщо воно повністю сплачене платником податків, рішень про застосування санкцій відповідно до Закону України «Про санкції», а також рішення, прийняті за результатами податкового компромісу.

Судова практика з питання визначення строків звернення до адміністративного суду платника податків із позовом про оскарження рішення податкового органу є неоднозначною і передбачала як застосування загальних строків звернення до адміністративного суду, визначених у Кодексі адміністративного судочинства України, якщо рішення не пов'язані із донарахуванням податкових зобов'язань, або застосування спеціальних строків, визначених у податковому законодавстві. На нашу думку, положення ст. 122 Кодексу адміністративного судочинства України слід розуміти іншим чином – що у податкових

спорах повинен бути застосований не загальний (шести-місячний чи тримісячний) строк звернення до адміністративного суду із позовом, а спеціальні строки, визначені у податковому законодавстві.

У Кодексі адміністративного судочинства України не визначено процесуальних особливостей вирішення справ за позовом платника податків про оскарження рішення податкового органу. Переважно спори про оскарження рішення податкового органу розглядаються окружними адміністративними судами за місцезнаходженням платника податків або податкового органу у спрощеному позовному провадженні, а у разі відсутності клопотання сторін про розгляд справи у судовому засіданні чи за наявності такого клопотання, але за неяви учасників справи – у письмовому провадженні (у разі, якщо рішення стосується виплати пенсійних чи соціальних платежів – розгляд справи у письмовому провадженні є обов'язковим).

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року (із наступними змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/k/96-вр#Text>.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року (із наступними змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (із наступними змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
4. Бабенко К. П. Місце та роль суду в процесі вирішення податкових спорів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 2. С. 89-93.
5. Бучинський О. Й. Судовий та позасудовий способи вирішення податкових спорів. *Право і суспільство*. 2019. № 3. С. 151-159.
6. Лученко Д. В. Механізм оскарження в адміністративному праві: теоретичні й прикладні аспекти: монографія. Харків : Право, 2017. 440 с.
7. Цвіра Д. М. Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних із вирішенням податкових спорів: дис. ...канд. юрид. наук. Спец. 12.00.07 – Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Тернопіль, 2018. 247 с.
8. Постанова Верховного Суду від 4 жовтня 2023 року по справі № 480/12329/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113935159>.
9. Смолів К. В. Оскарження платником податків рішень контролюючих органів у судовому порядку: окремі теоретичні і практичні проблеми. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. пр. Вип. 82 / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) та ін. Одеса: Гельветика, 2019. С. 211-228.
10. Ковінько Н. М. Визначення поняття податковий спір: науково-практичний вимір. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 240-242.
11. Податковий кодекс України: постановний коментар: у 2-х ч. / В.В. Білоус, Л.К. Воронова, О.О. Головашевич та ін. ; за ред. М.П. Кучерявенка. Харків, 2011. Ч. 1. 704 с.
12. Степашко О. І. Рішення адміністративного суду у податкових спорах: поняття, зміст, види. *Наше право*. 2013. № 13. С. 48-53.
13. Желтобрюх І. Л. Актуальна практика Верховного Суду у податкових правовідносинах (підготовлено 11 лютого 2022 року). *Верховний Суд*. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/PREZ_Zheltobryuh_2022_02_11.pdf.
14. Лата Н. Ф. Правові особливості судового оскарження рішень податкових органів України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 4. С. 166-168.
15. Постанова Верховного Суду від 26 листопада 2020 року у справі № 500/2486/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93404515>.
16. Постанова Верховного Суду від 27 січня 2022 року у справі № 160/11673/20. *Верховний Суд: судова влада України*. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/rishennya_sud_palat/palata_20_27_01_2022_N_160_11673.
17. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 20 грудня 2024 року у справі № 520/28241/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/123943205>.